

УДК 338.48:796.332

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ФУТБОЛУ

Андрій Дулібський, Андрій Гарбузюк

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна*

Актуальність. Розвиток сучасного спорту значною мірою залежить від соціально-економічної ситуації у кожній країні та у світі загалом. Не є винятком і найпопулярніший вид спорту – футбол, для якого характерним є інтегрування у систему ринкової економіки, що виявляється у комерціалізації всіх сторін соціального явища, яким, без сумніву, і є велика та найпопулярніша гра сьогодення.

Організаційно-управлінські структури Міжнародної федерації футболу (ФІФА), всі національні федерації (асоціації) футболу, котрі входять до складу континентальних футбольних об'єднань, змушені, у зв'язку з цим, постійно враховувати у власній діяльності зміни, що відбуваються на ринку товарів і спортивних послуг.

Варто зазначити, що найбагатші футбольні федерації є здебільшого на європейському континенті. Саме в Європі, на думку багатьох спеціалістів, зосереджений «бомонд» сучасного світового футболу. Завдяки цьому, найсильніші національні футбольні чемпіонати проводяться на Старому континенті. Сила та міцність європейських чемпіонатів полягає не тільки в наявності найкращих виконавців, а, передусім, знаходяться в економічній площині.

Дослідження, які провів англійський спеціалізований журнал «World Soccer» («Уорлд Соккер»), свідчать, що найзаможніші та найстабільніші чемпіонати з футболу проводять в Англії (Прем'єр-ліга), Іспанії (Прімера), Німеччині (Бундесліга), Італії (Серія А) і Франції (Ліга 1).

Зв'язок роботи з науковими темами. Роботу виконано згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2016–2020 рр. за напрямом наукових досліджень «Історичні, гуманітарні, організаційні, правові, соціально-економічні та програмно-нормативні основи розвитку фізичної культури і спорту» (шифр теми 1.3). Назва теми: «Удосконалення організаційних підходів управління фізичною культурою та фізичним

вихованням на рівні місцевих громад України в умовах зміни механізмів управління та фінансування».

Мета дослідження – визначити основні тенденції розвитку футболу в економічній площині, а також вплив великих капіталів, що задіяні в сучасному спорті, на виникнення нових форм організації та управління спортивною галуззю.

Завдання:

1. Визначити характерні особливості розвитку сучасного футболу в галузі менеджменту і маркетингу.
2. Провести рейтинговий аналіз найстабільніших футбольних чемпіонатів Європи.
3. Проаналізувати схеми надходження капіталів у футбольну галузь різних країн Європи і світу.
4. Визначити основні джерела фінансування футбольних асоціацій, федерацій, організацій, об'єднань, клубів.

Об'єкт дослідження – розвиток фінансово-господарської діяльності, менеджменту і маркетингу сучасного європейського і світового футболу.

Предметом вивчення в роботі виступають моделі ведення комерційної діяльності у професійному футболі.

Методи дослідження:

1. Аналіз і узагальнення науково-методичної та популярної літератури.
2. Узагальнення передового досвіду української та зарубіжних футбольних шкіл.
3. Аналіз відеоматеріалів телевізійних футбольних передач.
4. Вивчення і аналіз матеріалів з інтернету.

Виклад основних матеріалів дослідження. Сьогодні футбол – найпопулярніший вид спорту в усьому світі. Матчі чемпіонату світу з футболу дивляться сотні мільйонів телеглядачів у всіх країнах. У Європі футбол активно культивують понад 50 держав. Керівництво професійним і аматорським футболом на європейському континенті здійснює Європейський союз футбольних асоціацій (УЄФА), який є асоційованим членом Міжнародної федерації футболу (ФІФА).

Якщо аналізувати статус спортсменів-футболістів, то варто зазначити, що ФІФА, а як наслідок, і УЄФА завжди, за свідченням С. І. Гуськова та В. М. Платонова, випереджали міжнародні федерації з інших видів спорту. Так, ще 1926 року ФІФА дозволила футболістам отримувати компенсацію заробітної платні за час їх участі в офіційних іграх.

До початку 80-х років ХХ століття у Статуті ФІФА футболісти ділилися на аматорів і професіоналів. З 1981 року і любителів, і професіоналів почали називати просто «гравцями», класифікуючи їх за віком. На Іграх Олімпіад 1992 і 1996 років у Барселоні та Атланті брали участь футболісти, яким не виповнилося 23 роки, незалежно від їхнього статусу – аматорського чи професійного.

Незважаючи на популярність і ліберальне ставлення до статусу футболістів, професійний футбол має порівняно незначну географію. Серед європейських країн, де футбол отримав офіційний професійний статус, – Австрія, Бельгія, Великобританія, Голландія, Греція, Данія, Іспанія, Італія, Німеччина, Португалія і Франція.

Професійний футбол в Європі має низку особливостей, пов'язаних з історичними традиціями та державними концепціями розвитку в окремих країнах. Основним є ставлення до цього виду спорту в державі, з продуманим підходом до підготовки спортсменів-професіоналів і їх відбору в професійні команди, з фінансуванням дитячо-юнацького і професійного футболу. Це також надзвичайно емоційне сприйняття популярного виду спорту мешканцями європейських країн, де футбол «з коротких штанців» звичайного виду спорту «виріс» у соціальне явище.

Ініціатором впровадження професійного статусу футбольних команд Європи стали данці, які 1986 року оголосили копенгагенський клуб «Бронб'ю» першим професійним клубом. Після цього відвідуваність матчів футбольної команди клубу зросла на 40%. Професійними стали також данські футбольні клуби «Орхус» і «Оденсе». Ще п'ять данських футбольних клубів обрали статус напівпрофесійних, інші залишилися любительськими.

Проте проблема данського футболу в тому, що кращі данські футболісти, як тільки заявлять про себе «в повний голос», відразу стають клієнтами скаутів і менеджерів багатих європейських клубів, які бажають бачити у своїх рядах футбольні таланти з Данії. З іншого боку, така тенденція працює на данський футбол. Адже данські футбольні таланти, набираючись досвіду в зарубіжних футбольних суперклубах, у виступах за збірну команду своєї країни досягали і досягають видатних результатів у матчах світової і європейської першостей.

Футбольні клуби багатьох європейських країн чітко регулюють зарплату своїх футболістів і змушені відмовитися від дорогих трансферів, щоб утриматися «на плаву». Фінансово благополучний європейський футбольний

клуб, зазвичай, підтримує свою еліту, гравців основної дорослої команди, проте велику частину коштів інвестують у роботу з молоддю. Саме це і є основою європейського футболу і одночасно пояснює силу європейських збірних команд із футболу.

Згідно з дослідженнями компанії PricewaterhouseCooper щодо впливу футболу на економіку Іспанії, в сезоні 2016/2017 рр. футбол дав країні 185 тисяч робочих місць. Це 0,98% від всіх жителів Іспанії, які мають офіційне працевлаштування.

Показники економіки футболу Іспанії дуже переконливі. Виплачено 4,1 мільярда євро податків, а обіг коштів становив 15,69 мільярда євро або 1,37% від ВВП всієї Іспанії.

«Це підтверджує велику соціальну і фінансову роль професійного футболу в нашій країні та, як результат, важливість приймати компетентні й продумані рішення у всьому, що стосується галузі, яка є дуже актуальною для нашого суспільства», – підкреслював президент Ла Ліги Іспанії Хав'єр Тебас. У звіті зазначають, що кількість робочих місць зросла на 28% порівняно з попереднім дослідженням (сезон 2012/2013 рр.), а податкові виплати збільшилися на 41%.

Висновки:

1. Аналіз розвитку футболу у провідних футбольних країнах світу дає змогу виокремити такі основні джерела фінансування діяльності професіональних клубів:

- продаж прав на телетрансляції футбольних матчів;
- продаж абонементів і квитків;
- продаж гравців;
- продаж товарів з клубною атрибутикою;
- прибуток, отриманий від роботи різноманітних ресторанів, кафе і торгівельних пунктів у районі клубних стадіонів;
- спонсорські надходження;
- державні субсидії;
- фінансові дотації регіональних і муніципальних органів;
- надходження від громадських футбольних організацій, які проводять регіональні клубні змагання.

2. В європейських країнах, зокрема, у Бельгії, Великобританії, Іспанії, Італії, Нідерландах, Німеччині та Франції, вже впродовж багатьох років існують футбольні клуби у вигляді товариств з обмеженою відповідальністю, які діють за принципом акціонерних товариств.

3. Багато європейських футбольних клубів фінансово залежать від муніципалітетів і спонсорів. Загалом розміри дотацій професіональному футболу перевищують дотації, які надходять від муніципалітетів усім іншим видам спорту.

4. Основні джерела прибутків футбольних клубів – телебачення, продаж квитків, дотації місцевої влади, спонсорів, членські внески, надходження від національних федерацій і приватних осіб.

5. У 2014–2019 рр. частка надходжень від реклами, господарської та маркетингової діяльності, а також спонсорів становила в середньому до 10%, надходжень від національних федерацій – 10%, дотації місцевої влади – 16%, від продажу квитків – 16%, від продажу прав на телетрансляції – 23%, від продажу гравців – 23% тощо. Найбільшим багатством клубів є видатні футболісти, ринкова вартість яких сягає значних показників, а також інфраструктурні комплекси (стадіони, навчально-тренувальні бази, відновлювальні центри).

Список використаних джерел

1. Енциклопедія олімпійського спорту України / за ред. В. М. Платонова. – Київ : Олімп. л-ра, 2005. – Платонов В. Н. – 464 с.
2. Платонов В. Н. Олимпийский спорт : учебник для студентов вузов физического воспитания и спорта: в 2 кн. / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – Киев : Олимп. лит., 1994. – Кн. 1. – 496 с.
3. Платонов В. Н. Олимпийский спорт : учебник для студентов вузов физического воспитания и спорта: в 2 кн. / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – Киев : Олимп. лит., 1997. – Кн. 2. – 384 с.
4. Профессиональный спорт / С. И. Гуськов, В. Н. Платонов, М. М. Линец, Б. Н. Юшко. – Киев : Олимп. лит., 2000. – 392 с.
5. Футбол : підручник для студ. вищ. учб. закл. фіз. виховання і спорту / Соломонко В. В., Лисенчук Г. А., Соломонко О. В. – Київ : Олімпійська література, 1997. – 288 с.
6. Stuła A. Nowoczesna piłka nożna. Materiały z konferencji naukowo-metodycznej. – Gorzów Wlkp., 1999. – 200 s.
7. Команда online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://komanda-online.com/ekonomika-futbola>